

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

ВЕСТНИК ЮРИСТА * LAWYER HERALD

ҲУҚУҚИЙ, ИЖТИМОИЙ, ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ

CYBERLENINKA

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN 2181-9416

Doi Journal 10.26739/2181-9416

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ

1 СОН, 1 ЖИЛД

ВЕСТНИК ЮРИСТА

НОМЕР 1, ВЫПУСК 1

LAWYER HERALD

VOLUME 1, ISSUE 1

TOSHKENT-2020

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ
ҳуқуқий, ижтимоий, илмий-амалий журнали
№1 (2020) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2020-1>

Бош муҳаррир:
Раҳматов Анвар Исламович
Адлия вазирлиги қошидаги
Юристлар малакасини ошириш
маркази директори

Бош муҳаррир ўринбосари:
Отажонов Абдоржон Анварович
Адлия вазирлиги қошидаги
Юристлар малакасини ошириш
маркази директори ўринбосари,
юридик фанлар доктори, профессор

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ ЖУРНАЛИ
ҳуқуқий, ижтимоий, илмий-амалий журнали
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Одилқориев Ҳожимурод Тўхтамуродович

*Юристлар малакасини ошириш маркази кафедра
мудири, юридик фанлар доктори, профессор*

Окюлов Омонбой

*Юристлар малакасини ошириш маркази
профессори, юридик фанлар доктори,
профессор, Ўзбекистон Республикасида
хизмат кўрсатган юрист*

Саидова Лола Абдувахитовна

*Юристлар малакасини ошириш маркази кафедра
мудири, юридик фанлар доктори*

Тошев Бобокул Норқобилович

*Юристлар малакасини ошириш маркази кафедра
мудири, юридик фанлар доктори*

Аюбов Улугбек Тулаганович

*Юристлар малакасини ошириш маркази доценти,
Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган
юрист, юридик фанлар номзоди, доцент*

Мамасиддиқов Музаффаржон Мусаҷонович

*Бош Прокуратура Академияси Марказ бошлиғи,
юридик фанлар доктори, профессор*

Отаҳонов Фозилжон Хайдарович

*Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси
ҳузуридаги Халқаро тиҷорат арбитраж (ҳакамлик)
суди раиси, юридик фанлар доктори (DSc), доцент*

Исроилов Боҳодир Ибрагимович

*Юристлар малакасини ошириш маркази
кафедраси мудири, иқтисод фанлар доктори,
профессор*

Масъул Котиб:

Раҳманов Шухрат Наимович

*Юристлар малакасини ошириш маркази доценти,
юридик фанлар номзоди*

Саҳифаловчи: Шаҳрам Файзиёв

Контакт редакцији журнали:
100001, город Ташкент, улица Катта Дархон, 6.
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Телефон: (+99898) 0000341

Contact Editorial Staff
100001, Katta Darhon str. 6, Tashkent, Uzbekistan
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Telephone: (+99898) 0000341

Общественно-правовой и научно-практический журнал
ВЕСТНИК ЮРИСТА

№1 (2020) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2020-1>

Главный редактор:

Рахматов Анвар Исламович

Директор Центра повышения квалификации юристов при Министерстве юстиции

Заместитель главного редактора:

Отажонов Абдоржон Анварович

Первый заместитель директора Центра повышения квалификации юристов при Министерстве юстиции, доктор юридических наук, профессор

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

**Общественно-правового и научно-практического журнала
ВЕСТНИК ЮРИСТА**

Адилкариев Хожимурод Тўхтамуродович

Заведующий кафедрой Центра повышения квалификации юристов, доктор юридических наук, профессор

Окюлов Омонбой

Профессор Центра повышения квалификации юристов, доктор юридических наук, профессор, Заслуженный юрист Республики Узбекистан

Саидова Лола Абдувахитовна

Заведующая кафедрой Центра повышения квалификации юристов, доктор юридических наук

Тошев Бобокул Норқобилович

Заведующий кафедрой Центра повышения квалификации юристов, доктор юридических наук

Исроилов Боходир Ибрагимович

Заведующий кафедрой Центра повышения квалификации юристов, доктор экономических наук, профессор

Аюбов Улугбек Тулаганович

Доцент Центра повышения квалификации юристов, Заслуженный юрист Республики Узбекистан, кандидат юридических наук, доцент

Мамасиддиқов Музаффаржон Мусажонович

Начальник Центра Академии Генеральной Прокуратуры, доктор юридических наук, профессор

Отахонов Фозилжон Хайдарович

Председатель Международного коммерческого арбитражного суда при Торгово-промышленной палате, доктор юридических наук, доцент

Ответственный секретарь:

Рахманов Шухрат Наимович

Доцент Центра повышения квалификации юристов, кандидат юридических наук

Верстка: Шахрам Файзиев

Контакт редакции журнала:

100001, город Ташкент, улица Катта Дархон, 6.
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Телефон: (+99898) 0000341

Contact Editorial Staff

100001, Katta Darhon str. 6, Tashkent, Uzbekistan
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Telephone: (+99898) 0000341

**Public, legal and scientific-practical journal of
LAWYER HERALD**

№1 (2020) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2020-1>

**Chief Editor:
Rakhmatov Anvar**

Director of the Lawyers' Training Center
under the Ministry of Justice

**Deputy Chief Editor:
Otajonov Abrorjon**

First Deputy Director of the Lawyers' Training
Center under the Ministry of Justice, Doctor of
Law Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD

**Public, legal and scientific-practical journal of
LAWYER HERALD**

Adilkariyev Khojimurat

*Head of the Department at the Lawyers' Training
Center, Doctor of Law Sciences, Professor*

Oqyulov Omonboy

*Professor at the Lawyers' Training Center, Doctor of
Law Sciences, Professor, Honored Lawyer of the
Republic of Uzbekistan*

Saidova Lola

*Head of the Department at the Lawyers' Training
Center, Doctor of Law Sciences*

Toshev Bobokul

*Head of the Department at the Lawyers' Training
Center, Doctor of Law Sciences*

Israilov Bokhodir

*Head of the Department at the Lawyers' Training
Center, Doctor of Economics, Professor*

Ayubov Ulugbek

*Senior Lecturer at the Lawyers' Training Center,
Candidate of Juridical Sciences, Associate
Professor, Honored Lawyer of the Republic of
Uzbekistan*

Mamasiddikov Muzaffarjon

*Head of the Center of the Academy of the General
Prosecutor's Office, Doctor of Law Sciences, Professor*

Otaxonov Foziljon

*Chairman of the International Commercial
Arbitration Court at the Chamber of Commerce
Doctor of the Science of Law, Associate Professor*

**Executive Editor:
Rakhmanov Shukhrat**

*Senior Lecturer at the Lawyers' Training Center,
Candidate of Juridical Sciences*

Pagemaker: Shakhram Fayziev

Контакт редакции журнала:

100001, город Ташкент, улица Катта Дархон, 6.
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Телефон: (+99898) 0000341

Contact Editorial Staff

100001, Katta Darhon str. 6, Tashkent, Uzbekistan
WEB: yuristjournal.uz
E-mail: info@yuristjournal.uz
yuristjournal@gmail.com
Telephone: (+99898) 0000341

**ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ НАЗАРИЯСИ ВА ТАРИХИ. ҲУҚУҚИЙ
ТАЪЛИМОТЛАР ТАРИХИ**

1.ОДИЛҚОРИЕВ Хожимурод Тўхтамурадович
ТОЖДОР ВИРУС ПАНДЕМИЯСИ ШАРОИТИДА ДАВЛАТ ВА
ҲУҚУҚ ФУНКЦИЯЛАРИНИНГ НАМОЁН БЎЛИШ
ХУСУСИЯТЛАРИ.....9

**КОНСТИТУЦИЯВИЙ ҲУҚУҚ. МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ. МОЛИЯ
ВА БОЖХОНА ҲУҚУҚИ**

1.ИСМАЙЛОВ Баходир Исламович
РОЛЬ МЕЖДУНАРОДНЫХ РЕЙТИНГОВ И СИСТЕМ ОЦЕНКИ
В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО
УПРАВЛЕНИЯ.....19

2.ЮЛДАШЕВ Джахонгир Хайитович
"ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФУҚАРОЛИГИ
ТЎҒРИСИДА"ГИ ҚОНУННИНГ ЎЗБЕКИСТОН
ФУҚАРОЛИГИНИ ОЛИШ АСОСЛАРИ ВА ШАРТЛАРИНИ
БЕЛГИЛОВЧИ АЙРИМ НОРМАЛАРИ ТАҲЛИЛИ.....26

**ФУҚАРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРКОРЛИК ҲУҚУҚИ. ОИЛА
ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ**

1.ҲАМРОҚУЛОВ Баходир Мамашарифович
ИТАЛИЯ ВА БЕЛЬГИЯДА МАЪНАВИЙ ЗИЁННИ
ҚОПЛАШҚОНУНЧИЛИГИ ВА СУД АМАЛИЁТИ.....32

2.ОЧИЛОВ Бехзод Эргашович
ВНЕДРЕНИЕ ЭФФЕКТИВНЫХ ДОГОВОРНЫХ ФОРМ
ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В ДОБЫВАЮЩИЕ
ОТРАСЛИ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ
УЗБЕКИСТАНА.....39

**ФУҚАРОЛИК ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ИҚТИСОДИЙ
ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ҲАКАМЛИК ЖАРАЁНИ ВА
МЕДИАЦИЯ**

1.САИДОВ Мақсудбек Норбоевич
КОРПОРАТИВ НИЗОЛАР БЎЙИЧА ИШНИ СУД
МУҲОКАМАСИГА ТАЙЁРЛАШНИНГ АЙРИМ
МАСАЛАЛАРИ.....49

**СУД ҲОКИМИЯТИ. ПРОКУРОР НАЗОРАТИ. ҲУҚУҚНИ
МУҲОФАЗА ҚИЛИШ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ**

1. ОТАЖОНОВ Аброржон Анварович
ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИ ФАОЛИЯТИ УСТИДАН
ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИНИ АМАЛГА ОШИРИШНИНГ
ОБЪЕКТИ ВА СУБЪЕКТЛАРИ.....57

**ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ, ҲУҚУҚБУЗАРЛИКЛАРНИНГ ОЛДИНИ
ОЛИШ. КРИМИНОЛОГИЯ. ЖИНОЯТ-ИЖРОИЯ ҲУҚУҚИ**

1. РАСУЛЕВ Абдулазиз Каримович
ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ КИБЕРПРЕСТУПНОСТИ:
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ ПО ПОДГОТОВКЕ КАДРОВ.....68

2. ҚАЛАНДАРОВ Мақсуд Махмудович
ЎҚОТАР ҚУРОЛ, ЎҚ-ДОРИЛАР, ПОРТЛОВЧИ МОДДАЛАР
ЁКИ ПОРТЛАТИШ ҚУРИЛМАЛАРИНИ ФАЙРИҚОНУНИЙ
МУОМАЛАСИ УЧУН ЖИНОИЙ ЖАВОБГАРЛИКНИНГ
ҲОЗИРГИ ҲОЛАТИ.....73

3. ТАДЖИБАЕВА Дилдора Абдурахимовна
ПЕНИТЕНЦИАР МУАССАСАЛАР МАҲКУМЛАР
ЖИНОЯТЧИЛИГИ ПРОФИЛАКТИКАСИНИ
ТАККОМИЛЛАШТИРИШГА ОИД АМАЛИЁТДА УЧРАЁТГАН
МУАММОЛАР.....82

**ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИ. КРИМИНАЛИСТИКА, ТЕЗКОР-
ҚИДИРУВ ҲУҚУҚ ВА СУД ЭКСПЕРТИЗАСИ**

1. NE'MATOV Jasur Aminjonovich, SIDIKOVA Feruza Khayrullaevna
PURPOSE AND FEATURES OF METHODOLOGY FOR
INTERROGATION IN CRIMINAL PROCEEDINGS.....95

2. МУМИНОВ Бехзод Абдувахобович
ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИДА ИШНИ СУДГА ҚАДАР ЮРИТИШ
УСТИДАН СУД НАЗОРАТИНИНГ ХАЛҚАРО
ТАЖРИБАСИ.....104

ХАЛҚАРО ҲУҚУҚ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ

1. РАХМАНОВ Шухрат Наимович
СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ПРИВИЛЕГИЙ
И ИММУНИТЕТОВ: НА ПРИМЕРЕ ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВ
ГОСУДАРСТВ ПРИ МЕЖДУНАРОДНЫХ
ОРГАНИЗАЦИЯХ.....111

2.КАЮМОВ Фаррух Толибжонович ПРАВОВАЯ РЕГЛАМЕНТАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ СПОРТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	121
---	-----

ЮРИДИК ХИЗМАТ, АДВОКАТУРА, НОТАРИАТ

1.ДАВЛЯТОВ Валишер Хакимжанович АДВОКАТЛИК ТУЗИЛМАЛАРИНИНГ ШАКЛИ СИФАТИДА АДВОКАТЛАР ҲАЙЪАТИ ВА АДВОКАТЛИК ФИРМАСИ ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ.....	126
--	-----

ҲУҚУҚИЙ АМАЛИЁТ ВА ХОРИЖИЙ ТАЖРИБА

1.ВАКНРАМОВА Mokhinur Bakhramovna ARBITRATION AND LITIGATION IN THE UAE: ADVANTAGES OF ARBITRATION IN COMPARISON TO LITIGATION.....	134
--	-----

ЮРИСТ АХБОРОТНОМАСИ ВЕСТНИК ЮРИСТА LAWYER HERALD

ҚАЛАНДАРОВ Мақсуд Махмудович,
Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси Ташкилий бўлим бошлиғи,
юридик фанлар номзоди, доцент
E-mail: kalandarovm454@gmail.com

ЎҚОТАР ҚУРОЛ, ЎҚ-ДОРИЛАР, ПОРТЛОВЧИ МОДДАЛАР ЁКИ ПОРТЛАТИШ ҚУРИЛМАЛАРИНИ ҒАЙРИҚОНУНИЙ МУОМАЛАСИ УЧУН ЖИНОИЙ ЖАВОБГАРЛИКНИНГ ҲОЗИРГИ ҲОЛАТИ

For citation (иқтибос келтириш учун, для цитирования): ҚАЛАНДАРОВ М.М. ЎҚОТАР ҚУРОЛ, ЎҚ-ДОРИЛАР, ПОРТЛОВЧИ МОДДАЛАР ЁКИ ПОРТЛАТИШ ҚУРИЛМАЛАРИНИ ҒАЙРИҚОНУНИЙ МУОМАЛАСИ УЧУН ЖИНОИЙ ЖАВОБГАРЛИКНИНГ ҲОЗИРГИ ҲОЛАТИ // Юрист ахборотномаси - Вестник юриста - Lawyer herald. № 1 (2020), Б.73-81.

№1 (2020) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9416-2020-1-9>

АННОТАЦИЯ

Мақолада амалдаги Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексида ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмаларининг ғайриқонуний муомаласи учун жавобгарликларнинг дастлабки ҳолати ва ўтган 15 йил давомида мазкур моддаларга киритилган ўзгартириш ва қўшимчаларнинг ижтимоий зарурати, 1960 йилда қабул қилинган ЎзССР ва амалдаги Ўзбекистон Жиноят кодексларида ушбу турдаги жиноятлар учун назарда тутилган жиноий жавобгарликлар қиёсий таҳлили ва бугунги кунда ушбу нормаларни амалда қўллашда учраётган ва келгусида илмий жиҳатдан ҳал этилиши талаб этилаётган муаммолар баён қилинган.

Калит сўз ва иборалар: ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар, портлатиш қурилмалари, ғайриқонуний муомала, жиноят, жиноий жавобгарлик.

ҚАЛАНДАРОВ Мақсуд Махмудович,
Начальник Организационного отдела Академии МВД Республики
Узбекистан, кандидат юридических наук, доцент
E-mail: kalandarovm454@gmail.com

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА НЕЗАКОННЫЙ ОБОРОТ ОГНЕСТРЕЛЬНОГО ОРУЖИЯ, БОЕВЫХ ПРИПАСОВ, ВЗРЫВЧАТЫХ ВЕЩЕСТВ ИЛИ ВЗРЫВНЫХ УСТРОЙСТВ

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются современное состояние уголовной ответственности за незаконный оборот огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ или взрывных устройств, предусмотренного первоначальной редакцией в действующем Уголовном кодексе Республики Узбекистан и социальная обусловленность внесения изменений и дополнений в эти статьи за последние 15 лет. Проведён сравнительный анализ соответствующих положений УК УзССР 1960 г. в и положений действующего УК РУз в сфере противодействия незаконного огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ или взрывных устройств. А также изложены проблемы, возникающие при практическом применении этих норм и которые с научной точки зрения должны быть решены в будущем.

Ключевые слова и выражения: огнестрельное оружие, боевые припасы, взрывчатые вещества, взрывные устройства, незаконный оборот, преступление, уголовная ответственность.

KALANDAROV Maksud,

Head of the Organizational department of the Academy of the
MIA of the Republic of Uzbekistan,
Candidate of Juridical Sciences, associate professor
E-mail: kalandarovm454@gmail.com

CURRENT STATE OF CRIMINAL LIABILITY FOR ILLIGAL TRAFFICKING OF FIREARMS, AMMUNITION, EXPLOSIVES OR EXPLOSIVE DEVICES

ANNOTATION

The article deals with the current state of criminal liability for illegal trafficking of firearms, ammunition, explosives or explosive devices provided for the initial citation in the current Criminal Code of the Republic of Uzbekistan and social conditionality of introducing amendments and additions to these articles over the past 15 years. A comparative analysis of the relevant provisions of the Criminal Code of the Uzbek SSR in 1960 and the provisions of the current Criminal Code of the Republic of Uzbekistan in the field of countering illegal firearms, ammunition, explosives or explosive devices is carried out. As well as the problems were set that arise in the practical application of these norms and they should be solved in the future from a scientific point of view.

Key words and expressions: firearms, ammunition, explosives, explosive devices, illegal trafficking, crime, criminal liability.

Бугунги кунда, дунёда ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмалардан террористик ва қўпоровчилик ҳаракатларини содир этишда фойдаланиш шахсинг ҳаёти ва соғлиғига, жамоат хавфсизлигига, давлат хавфсизлигига катта хавф солувчи таҳдид сифатида намоён бўлмоқда. Шунингдек, мазкур предметларнинг ғайриқонуний муомаласига ўз вақтида қарши кураш олиб борилмаслиги терроризм, экстремизм, уюшган жиноятчилик, наркотрафик жиноятчиликни озуқалантирадиган сабаб ва омилларга айланмоқда. Жумладан, дунёда сўнгги йилларда содир этилган 187 та террорчилик ҳаракати оқибатида 13759 нафар инсон вафот этган, 1787 нафар инсон жароҳатланган [13]. Мазкур қўпоровчилик ҳаракатлари махсус лагерларда тайёргарликдан ўтган қуролланган террорчи кучлар томонидан бошқарилган ва Ўзбекистонда экстремистик, сепаратистик, фундаменталистик ва бошқа ташкилотга аъзо бўлган шахслардан

ташқил топган уюшган жиноий гуруҳлар томонидан содир этилган [3, Б.92; Б.183].

Ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмаларини гайриқонуний муомаласига қарши курашда 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган Жиноят кодекснинг 247-, 248- ва 249-моддаларида мазкур предметларнинг гайриқонуний муомаласи учун жиноий-ҳуқуқий тақиқ ўрнатилиб, жиноий жавобгарликлар белгилаб қўйилган [11, Б.124-125]. Жумладан, Жиноят кодексининг 247-моддасида ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмаларини талон-торож йўллари билан қонунга хилоф равишда эгаллаш учун жавобгарлик белгиланди.

Ушбу моддада талон-торож қилиш йўли билан содир этилишининг ижтимоий хавфлилиқ даражаси ва хусусиятига кўра жиноят қонунида енгилдан оғирига қараб, яъни оддий таркибли жиноятдан оғирлаштирувчи ва ўта оғирлаштирувчи таркиблар тузилишида белгиланди. М.Х. Рустамбаев таъкидлаганидек, "Жиноят қонунчилиги Махсус қисм нормаларини жиноятларнинг ижтимоий хавфлилиқ даражаси ва хусусиятидан келиб чиққан ҳолда конструктив тузилишини тўғри белгилаш амалга оширилаётган жиноят-ҳуқуқий ислохотларнинг мақсад ва вазифаларини аниқ белгилаб беришга хизмат қилади" [4, Б.8]. Шу боисдан ҳам мазкур предметларни ўғрилиқ ва фирибгарлик йўли билан эгаллаш (ЖК 247-м., 1-қ.), талончилиқ, товламачилиқ, ўзлаштириш, растрата қилиш ва мансаб мавқеини суистеъмол қилиш йўли билан содир этилиши (ЖК 247-м., 2-қ.) учун жавобгарлик белгиланди. Амалдаги Жиноят кодекси 247-моддаси учинчи қисмида эса талон-торожнинг босқинчилиқ йўли билан содир этиш ҳолатини ўта оғирлаштирувчи ҳолат сифатида баҳолаш мезони сифатида белгилаб берилди.

Шу билан бир қаторда қонун чиқарувчи мазкур турдаги жиноятни содир этилишининг хавфлилиқ даражасига таъсир этувчи, жавобгарликни оғирлаштириш ва алоҳида оғирлаштиришга сабаб бўладиган "такроран" ва "бир гуруҳ шахслар томонидан олдиндан тил бириктириб" содир этиш ҳолатларини ушбу модданинг иккинчи қисмида тегишинча "а" ва "б" бандларида, учинчи қисми "б" бандида "ўта хавфли рецидивист томонидан" ва "в" бандида "уюшган гуруҳ томонидан ёки унинг манфаатларини кўзлаб" содир этилиши учун жавобгарлик белгиланган [12, Б.208].

1960 йилда қабул қилинган Ўзбекистон ССР Жиноят кодексининг 210-1-моддасида эса, ўқотар қурол, ўқ-дорилар ва портловчи моддаларни ўзлаштириш, растрата қилиш (хизмат юзасидан ёки қўриқлаш учун ишониб топширилган шахс томонидан содир этилиши), босқинчилиқ йўллари билан содир этиш усулидан ташқари талон-торож қилишнинг қолган (ўғрилиқ, фирибгарлик, талончилиқ, товламачилиқ)учун жавобгарлик биринчи қисмида белгиланган бўлса [5, Б.175], иккинчи қисмида назарда тутилган ҳолатлар бугунги кунда амал қилаётган Жиноят кодексининг 247-моддаси иккинчи қисмидаги "такроран", "бир гуруҳ шахслар томонидан олдиндан тил бириктириб" содир этиш ҳолатлари билан бир хил бўлганлигини кузатиш мумкин. Бунинг асосий сабаби, ҳозирги кунда ҳам мазкур предметларни такроран ёки бир гуруҳ шахслар томонидан олдиндан тил бириктириб содир этиш ҳолатларини кўплаб қайд этилаётганлиги ва оддий таркибига нисбатан жавобгарликни оғирлаштириб белгиланишига зарурат мавжуд бўлган. Чунки, "такроран" ва "бир гуруҳ шахслар томонидан олдиндан тил бириктириб" жиноят содир этиш ҳолатлари амалдаги Жиноят кодексининг 56-моддасида жазони оғирлаштирувчи ҳолатлари сифатида белгиланган.

Шунингдек, таҳлил қилинаётган нормаларнинг учинчи қисмида ҳам жавобгарлик ҳолатларининг бир хил белгиланганлигини кузатиш мумкин. Яъни

иккала қонунда ҳам жавобгарликнинг алоҳида оғирлаштирувчи ҳолатлари сифатида "босқинчилик йўли билан эгаллаш" ва "ўта хавфли рецидивист томонидан" содир этиш ҳолатлари бир хил белгиланган бўлса-да, уларнинг фарқли жиҳатлари 1960 йилдаги Жиноят кодексида жиноят предмет (буюм)ларини "кўп миқдорда" содир этилиши учун жавобгарлик белгиланганлигидир. Амалдаги Жиноят кодексининг 247-моддаси 3-қисмининг "в" бандида эса "уюшган гуруҳ томонидан ёки унинг манфаатларини кўзлаб" содир этиш учун жавобгарлик белгиланганлигини гувоҳи бўламин.

Назаримизда, қонун чиқарувчи амалдаги жиноят қонунида "уюшган гуруҳ томонидан ёки унинг манфаатларини кўзлаб" содир этиш учун жавобгарлик белгилаши ижтимоий заруратдан келиб чиққан, чунки айнан ўқотар қурол, ўқдорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмаларини қонунга хилоф равишда эгалланиши уюшган гуруҳни қуролланиши унинг барқарорлигини таъминлашга замин яратиши билан бирга уюшган жиноятчилик ўсишига туртки бўладиган омиллардан биридир [2, Б.55-56].

Дарҳақиқат, 1960 йилдаги ЖКнинг 210-1-моддаси 3-қисмида назарда тутилган "кўп миқдорда" содир этиш ҳолати диққатимизни тортади. Чунки, бугунги куда иқтисодий жараёнлар жаддалик билан ривожланиб мулкий манфаатлар ҳимоя қилинишига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Шунингдек, 2019 йилда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг "Қурол тўғрисида"ги қонунига асосан махсус рухсатнома биланжисмоний ваюридик шахсларга ўқотар қуролларнинг белгиланган турини муомалага киритиш ҳуқуқи берилган [10]. Шу боисдан, А.А. Бакрадзе тўғри таъкидлаганидек "ўқотар қуроллар ҳам бошқа мол-мулк каби моддий қийиматга эга" [1] бўлади. Уларни қонунга хилоф равишда эгалланишида жабрланувчи томонга муайян миқдорда моддий зарар етказилади.

Шундай экан, қонунда ушбу предметларнинг ноқонуний эгаллашда етказилаётган моддий зарарнинг ижтимоий хавфлилик даражаси ва хусусиятини ҳам инобатга олиш зарурати мавжуд. Шу билан бир қаторда мазкур жиноий қилмишлар моддий таркибли жиноят эканлигини инобатга олиш зарур. Назаримизда, Жиноят кодексининг 247-моддасида етказилаётган моддий зарарнинг миқдорлари(кўп, жуда кўп миқдори)дан келиб чиқиб, жавобгарликни ўрнатиш масаласига алоҳида эътибор қаратиш зарурати мавжуд.

Шунингдек, мазкур моддалар ўртасидаги тафовутлардан яна бири бу уларнинг санкциясида белгиланган жазо турларидир. 1960 йилдаги ЖКнинг 210-1-моддасининг барча қисмларида назарда тутилган ҳаракатлар учун фақат битта жазо тури, яъни озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо белгиланган бўлиб, ушбу модданинг биринчи қисмида етти йилгача, иккинчи қисмида ўн йилгача, модданинг ушбу қисмларида бундай тартибда жазони ўрнатилиши, яъни энг кам миқдорини кўрсатмасдан тўғридан-тўғри энг кўп миқдорини белгиланиши бизнингча бир оз тушунарсиз. Ушбу Кодекснинг 23-моддасига мувофиқ энг кам миқдори сифатида уч ой белгиланганлиги боис, ушбу модданинг биринчи ва иккинчи қисми учун жазо муддати бир хил миқдордан бошлаб, фақат якуни миқдорида фарқ қилинаётганлигидир, яъни биринчи қисмида етти йил, иккинчи қисмида эса ўн йил қилиб белгиланган. Назаримизда иккинчи қисмида қонун чиқарувчи етти йилдан ўн йилгача озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо тайинланишини белгилаши лозим эди. Кўриниб турибки, ушбу моддада жазо тайинлаш тартибида ҳам камчиликлар мавжуд эканлиги кўзга ташланмоқда.

1960 йилдаги ЖКнинг 210-1-моддаси учинчи қисмида эса мазкур предметларни мусодара қилиш ёки мусодара қилмасдан олти йилдан ўн беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо белгиланган.

Ҳозирги кунда амалда бўлган ЖКнинг 247-моддасининг биринчи қисмида муқобиллик асосида уч турдаги жазо, яъни уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари, икки йилдан беш йилгача озодликдан чеклаш ёхуд бир ойдан беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазолар белгиланган бўлса, иккинчи қисмида беш йилдан ўн йилгача озодликдан маҳрум қилиш, учинчи қисмида ўн йилдан йигирма йилгача озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо тайинланиши белгиланган.

Жазо тайинлаш бўйича нормаларнинг тарихий-қийёсий таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, бугунги кунда амалдаги жиноят қонуни (ЖК 247-моддаси 3-қисми)да ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмаларини қонунга хилоф равишда эгаллаш жиноятлари учун тайинланадиган жазо муайян миқдорда, яъни беш йилга фарқ қилинадиган ҳолда оғирлаштириш томонга ўзгартирилганлигига гувоҳ бўлиш мумкин.

Ва ниҳоят улар ўртасидаги яна бир фарқ бу уларнинг предметида. Яъни 1960 йилдаги ЖКнинг 210-1-моддасида назарда тутилган жиноятнинг предмет сифатида ўқотар қурол, ўқ-дорилар ва портловчи моддалар белгиланган бўлса, амалдаги ЖКнинг 247-моддасида улардан ташқари қўшимча тариқасида портловчи қурилмалар ҳам предмет сифатида белгиланган. Бу ҳолат қурол-яроғнинг турли замонавий мосламаларини ишлаб чиқилганлиги билан боғлиқ.

Тадқиқ қилинаётган предметларнинг қонунга хилоф муомаласини ташкил этувчи иккинчи жиноят тури - амалдаги Жиноят кодексининг 248-моддасида жавобгарлик белгиланган қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмаларига қонунга хилоф равишда эгаллик қилиш жиноятидир.

Амалдаги Жиноят кодексининг 248-моддаси биринчи қисмида "тегишли рухсатномасиз ўқотар қурол, шунингдек ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмалари тайёрлаш, олиш, олиб юриш, сақлаш, олиб ўтиш ёки жўнатиш" учун жавобгарлик белгиланган. Иккинчи қисмида "ўша ҳаракатлар такроран ёки хавфли рецидивист томонидан содир этилиши" оғирлаштирувчи ҳолат сифатида белгиланган бўлса, учинчи қисмида ўқотар қуролни, ўқ-дориларни, портловчи моддаларни ёки портлатиш қурилмаларини ўтказиш учун алоҳида оғирлаштирувчи ҳолатларда жавобгарлик белгиланган [12, Б.209].

Тўртинчи қисмида, рағбатлантирувчи норма - ушбу моддада назарда тутилган буюмларни ўз ихтиёри билан топширган шахс жавобгарликдан озод қилиниши белгилаб қўйилганлигига гувоҳ бўлиш мумкин.

1960 йилдаги Ўзбекистон Жиноят кодексига ҳам шу тартибдаги жиноят-ҳуқуқий норма ЖКнинг 210-моддасида белгиланган [5, Б.174]. Амалдаги Жиноят кодексининг 248-моддасида ушбу буюмларга қонунга хилоф эгаллик қилиш ҳаракатларидан ўтказиш ҳаракати бошқа эгаллик ҳаракатларига қараганда алоҳида оғирлаштирувчи ҳолатда жавобгарлик ўрнатилганлиги ҳамда илгари қонунда бўлмаган "ўша ҳаракатлар такроран ёки хавфли рецидивист томонидан содир этилиши" ҳолати учун жавобгарлик ўрнатилди. Аммо, таъкидлаш жоизки, даставвал жиноят қонуни 1994 йилда мазкур ўзгаришларсиз қабул қилинган эди [11, Б.124-125].

Амалдаги Жиноят кодексининг 248-моддасида назарда тутилган санкция тури ва миқдори 1960 йилдаги Жиноят кодексининг 210-моддаси санкциясига нисбатан оғирлаштирувчи томонга ўзгартирилганлигини кузатиш мумкин.

Ўқотар қурол ва ўқ-дориларнинггайриқонуний муомаласини ташкил этувчи учинчи жиноят тури - амалдаги Жиноят кодексининг 249-моддасида жавобгарлик белгиланган ўқотар қурол ёки ўқ-дориларни бепарволик билан сақлаш жинояти ҳисобланади.

Амалдаги Жиноят кодексининг 249-моддасига мувофиқ - "ўқотар қурол ёки унга мўлжалланган ўқ-дориларни бепарволик билан сақлаш одам ўлишига ёки бошқа оғир оқибатларнинг келиб чиқишига сабаб бўлиши" учун жавобгарлик белгиланган [12, Б.210]. Фақат жиноят қонунида назарда тутилган жиноий оқибатларнинг келиб чиқиши боис уни содир этган шахс жиноий жавобгарликка тортилади. Агарда ўқотар қурол ёки унга мўлжалланган ўқ-дориларни бепарволик билан сақлаш мазкур жиноий оқибатларни келтириб чиқармайдиган бўлса, унда мазкур қилмиш учун жиноий жавобгарлик эмас балки маъмурий жавобгарлик белгиланади [6].

1960 йилдаги Жиноят кодексига ўқотар қурол ёки ўқ-дориларни бепарволик билан сақлаш учун алоҳида жавобгарлик белгиланган бўлса-да, ammo ушбу жавобгарлик мустақил моддада эмас, балки ЖКнинг 211-моддаси учинчи қисмида ўқотар қурол ёки ўқ-дориларни бепарволик билан сақлаш, шунингдек ушбу қурол ёки ўқ-дориларни вояга етмаган шахсларга бериб юбориш одам ўлишига ёхуд бошқа оғир оқибатлар келиб чиқишига сабаб бўлганлиги учун жиноий жавобгарлик белгиланиб, ушбу жиноятни содир этган шахсларга нисбатан суд томонидан икки йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилиш ёки бир йилгача муддатга ахлоқ тузатиш ишлари тариқасидаги жазо турлари тайинланиши белгиланган.

Амалдаги Жиноят кодексининг 249-моддасида назарда тутилган мазкур турдаги жиноят учун энг кам ойлик иш ҳақининг эллик бараваригача миқдорда жарима ёки уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёки икки йилдан беш йилгача озодликни чеклаш ёхуд беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланиши белгиланган.

Кўриниб турибдики, юқоридаги жиноятлар каби ушбу моддада ҳам санкцияда кўрсатилган озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо миқдори нисбатан, яъни уч йилга кўп муддатга оғирлаштирилган.

Шундай қилиб, ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмаларини ғайриқонуний муомаласи учун белгиланган жавобгарликларнинг ҳозирги ҳолатида озодликдан маҳрум қилиш тариқасида тайинланаётган жазо миқдори 1960 йилдаги Жиноят кодексига мазкур феномен учун тайинланаётган жазога нисбатан муайян даражада кўпайтирилиб, жазони оғирлаштирувчи хусусият касб этмоқда.

Ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмаларининг ғайриқонуний муомаласи учун жиноий жавобгарлик масалалари тарихий-ҳуқуқий жиҳатдан таҳлил қилинганда, 1926 ва 1960 йилда қабул қилинган Ўзбекистон ЎзССР Жиноят кодексларида мазкур турдаги жиноятлар учун жиноий жавобгарлик ҳолатлари замоннинг ўтиши, жамият ҳаётининг ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий жабҳаларида рўй берган ўзгаришлар боис такомиллаштирилиб борилганлиги каби, амалдаги Жиноят кодекси ҳам бундан ҳоли бўлмаган ҳолда, тадқиқ қилинаётган жиноят предметларининг ғайриқонуний муомаласи учун жавобгарлик белгиланган нормаларга ҳам бир қатор ўзгартириш ва қўшимчлар киритилишига олиб келди.

Чунончи, амалдаги Жиноят кодексининг дастлабки таҳриридаги 247-, 248- ва 249-моддаларига бир қатор ўзгартириш ва қўшимчалар киритилганлигига гувоҳ бўлиш мумкин. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси 1996 йил 27 декабрдаги 357-1-сонли қонунига мувофиқ амалдаги ЖКнинг 248-моддаси биринчи қисм диспозициясига "*олиб ўтиш*" ва "*жўнатиш*" ҳаракатлари қўшимча тарзда киритилиб, "*ўтказиш*" ҳаракати биринчи қисмдан учинчи қисмда алоҳида норма сифатида жавобгарлик ўрнатилиб, молк-мулк мусодара қилиб, ўн йилдан йигирма йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазо тайинланиши [7] белгиланган

бўлса, Ўзбекистон Республикасининг 2001 йил 29 августдаги 254-II-сон Қонунига мувофиқ эса, жазоларни либераллаштириш муносабати билан "мол-мулкни мусодара қилиш" тариқасидаги жазо тури амалдаги Жиноят кодексининг барча санкциялари, қаторида ЖКнинг 247 ва 248-моддаларида назарда тутилган санкциялардан ҳам чиқарилиб ташланди [8].

Ўзбекистон Республикасининг 2015 йил 10 августдаги ЎРҚ-389-сонли Қонуни билан ЖКнинг 247- ва 248-моддалари 1-қисмларининг санкцияларига қўшимча тариқасида *"икки йилдан беш йилгача озодликни чеклаш"* жазо тури қўлланиладиган бўлди. ЖКнинг 249-моддаси 1-қисми санкциясида *"икки йилдан беш йилгача озодликни чеклаш"* тариқасидаги жазо [9] тури киритилди.

Мазкур ўзгартиш ва қўшимчаларни киритилиши, жиноятчиликка қарши курашиш сиёсати борасида амалга оширилаётган ислохотлар, яъни ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмаларининг ғайриқонуний муомаласида ижтимоий хавфлилиги юқори бўлган ушбу буюмларни қонунга хилоф равишда "ўтказиш" учун жавобгарлик алоҳидалаштирилиб, энг оғир жазо тариқасида ўн йилдан йигирма йилгача озодликдан маҳрум қилишнинг қўлланилиши билан ушбу турдаги жиноят билан қарши курашиш чораси кучайтирилган бўлса, кейинги ўзгаришлар бевосита жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан инсонпарвалик таъмойилларига асосланган ҳолда "мол-мулкни мусодара қилиш" тариқасидаги жазонинг бекор қилиниши ва озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазога муқобил бўлган янги турдаги "озодликни чеклаш" жазоси ўрнатилиши мазкур предметларнинг ғайриқонуний муомаласи учун жавобгарлик белгиланган нормаларни такомиллаштиришда муҳим аҳамият касб этади.

Юқоридаги таҳлиллар ва суд-тергов амалиётини ўрганиш натижасида бугунги кунда амалдаги Жиноят кодексига ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмаларининг ғайриқонуний муомаласи учун жиноий жавобгарлик белгиланган нормаларни амалда қўллашда учраётган ва келгусида илмий жиҳатдан ҳал этилиши талаб этилаётган қуйидаги муаммолардан холи эмаслиги кўзга ташланмоқда: биринчидан, ушбу буюмларни қонунга хилоф равишда эгаллаш натижасида жабрланувчига етказилган моддий зарарни қоплаш ва унинг учун жавобгарлик масаласи; иккинчидан, амалдаги ЖКнинг 247-моддасининг конструктив тузулишида юридик-техник жиҳатдан юридик атамаларни тўғри қўлланилмаганлиги; учинчидан, амалдаги ЖКнинг 248-моддасининг номланиши билан боғлиқ, яъни модда номи "қурол" деган сўз билан бошланиши, қуролнинг барча турини тушуниш лозимлигини уқтирсада, аммо диспозициясида фақат "ўқотар қурол" ҳақида баён қилинган, шунингдек мазкур буюмларни қонунга хилоф равишда эгаллик қилиш тушунчаси назаримизда "ўтказиш" сўзини қамраб олмаслиги билан ҳам боғлиқ; тўртинчидан, 2019 йилда қабул қилинган Ўзбекистон Республикасининг "Қурол тўғрисида"ги Қонунига мувофиқ ушбу жиноятлар турларига тегишли ўзгартиш ва қўшимчалар киритилиши заруратининг юзага келганлиги; бешинчидан, тегишли рухсати бўлган ҳолда ушбу буюмларни ташиш, олиш, олиб юриш, ўтказиш оғир оқибатларга сабаб бўлган ҳолда қоидаларини бузганлик учун жавобгарлик масаласи; олтинчидан, ўқотар қурол, ўқ-дорилар, портловчи моддалар ёки портлатиш қурилмаларини қўриқлаш вазифаси юклатилган шахс томонидан белгиланган қоидаларни бузганлик натижасида оғир оқибатларнинг келиб чиқишига сабаб бўлиши учун жавобгарлик масаласи ва шуларга ўхшаш яна бир қатор жиноят-ҳуқуқий масалаларни ҳал этиш талаб этилади.

Иқтибослар/Сноски/References

1. Бакрадзе А.А. Причинение материального ущерба при неоконченном хищении и оконченное хищение без материального ущерба // Вестник Университета. - 2012. - № 4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prichinenie-materialnogo-uscherba-pri-neokonchenom-hischenii-i-okonchennoe-hischenie-bez-materialnogo-uscherba/viewer>. (Bakradze A.A. Causing material damage in case of incomplete theft and completed theft without material damage. University Herald. - №4. - 2012)

2. Исмаилов И. Жиноятчиликда уюшганлик: назария ва амалиёт муаммолари. Монография. - Т.: - 2005. - Б. 55-56. (Ismailov I. Organized crime: problems of theory and practice. Monograph. - Т.: - 2005. - P. 55-56)

3. Ражабова М.А. Диний экстремизм ва террорчилик: Унинг илдизи қерда? Мақсади нима? Унга қарши қандай курашиш керак? - Т.: - 2000. - Б. 92; Исмаилов И. Жиноятчиликда уюшганлик: назария ва амалиёт муаммолари. Монография. - Т.: - 2005. - Б. 55-56. (Rajabova M.A. Religious extremism and terrorism: Where are its roots? What is the purpose? How to fight against it? - Т.: - 2000. - P. 92; Ismailov I. Organized crime: problems of theory and practice. Monograph. - Т.: - 2005. - P. 183)

4. Рустамбаев М.Х. Уголовное законодательство Узбекистана: история создания, действительность, перспективы развития. Жиноят қонунчилигини такомиллаштириш муаммолари // Илмий амалий конференция материаллари тўплами. - Т.: "ТДЮИ нашриёти". - 2010. - Б. 8. (Rustambaev M.Kh. Criminal legislation of Uzbekistan: history of creation, reality, development prospects. Problems of improving criminal law. Proceedings of the scientific-practical conference. - Т.: TSLU Publishing House. - 2010. - P.8)

5. Уголовный кодекс Республики Узбекистан: (С изм. и доп. на 1 июля 1993 г.). - Т.: "Адолат", - 1993. - С. - 175. (Criminal Code of the Republic of Uzbekistan: (with amendments and additions on July 1, 1993). - Т.: Adolat, - 1993. - P. - 175)

6. Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 220-моддаси // URL: <https://lex.uz/docs/97664#200535>. (Article 220 of the Code of Administrative Responsibility of the Republic of Uzbekistan URL: <https://lex.uz/docs/97664#200535>)

7. Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 27 декабрдаги "Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги ЎРҚ-357-1-сон Қонуни // URL: <https://www.lex.uz/acts/36953>. (Law of the Republic of Uzbekistan "On amendments and additions to certain legislative acts of the Republic of Uzbekistan" №357-1 of December 27, 1996 // URL: <https://www.lex.uz/acts/36953>)

8. Ўзбекистон Республикасининг 2001 йил 29 августдаги "Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги 254-II-сон Қонуни / URL: <https://lex.uz/docs/87124>. (Law of the Republic of Uzbekistan №. 254-II of August 29, 2001 "On amendments and additions to the Criminal, Criminal Procedure Codes and Code of Administrative Liability of the Republic of Uzbekistan in connection with the liberalization of criminal penalties" // URL: <https://lex.uz/docs/87124>)

9. Ўзбекистон Республикасининг 2015 йил 10 августдаги "Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги ЎРҚ-389-сон Қонуни // URL: <https://lex.uz/docs/2717325>. (Law of the Republic of Uzbekistan №-389 of August 10, 2015 "On amendments and additions to some legislative acts of the Republic of Uzbekistan" // URL: <https://lex.uz/docs/>)

2717325)

10. Ўзбекистон Республикасининг 2019 йил 29 июлдаги "Қурол тўғрисида"ги Қонунининг 10-, 13- ва 20-моддалари // URL: <https://lex.uz/docs/4445288>. (Articles 10, 13 and 20 of the Law of the Republic of Uzbekistan "About weapons" of July 29, 2019. URL: <https://lex.uz/docs/4445288>)

11. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси. - Т.: "Адолат". - 1995. - Б. 124-125. (Criminal Code of the Republic of Uzbekistan. - Т.: "Justice". - 1995. - P. 124-125).

12. Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодекси: (2019 йил 1 июлгача бўлган ўзгартиш ва қўшимчалар билан) Расмий нашр - Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги. - Т.: "Адолат" ҳуқуқий ахборот маркази"- 2019 й - Б. 208. (Criminal Code of the Republic of Uzbekistan: (as amended and supplemented until July 1, 2019) Official publication - Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan. - Т.: "Adolat" Legal Information Center, -2019. - P. 208)

13. Статистика Терроризма // URL: <https://vawilon.ru/statistika-terrorizma/> (Terrorism Statistics URL: <https://vawilon.ru/statistika-terrorizma/>)